

Περιεχόμενα

Κατάλογος Πινάκων	13
Κατάλογος Σχημάτων	15
Ευχαριστίες	17

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βιβλιογραφική ανασκόπηση	19
--------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ιστορική αναδρομή και ορισμός του παιχνιδιού	27
1.1 Το παιχνίδι των ενηλίκων	27
1.2 Το παιχνίδι μέσα στους αιώνες	28
1.3 Κυριότερες θεωρίες παιχνιδιού	31
1.3.1 Κλασικές θεωρίες (19ος και αρχές 20ού αιώνα)	32
1.3.2 Μοντέρνες θεωρίες (20ός αιώνας-μετά το 1920)	34
1.4 Ο ορισμός του παιχνιδιού	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Είδη παιχνιδιού και ανάπτυξη	43
2.1 Είδη παιχνιδιού	44
2.1.1 Κοινωνικοδραματικό παιχνίδι	44
2.1.2 Φανταστικό παιχνίδι	45
2.1.3 Οικοδομικό παιχνίδι	47
2.1.4 Δημιουργικό παιχνίδι	50
2.1.5 Πειραματικό/διερευνητικό παιχνίδι	52
2.1.6 Παιχνίδι με κανόνες	54
2.2 Προαπαιτούμενες αναπτυξιακές δεξιότητες και εν δυνάμει ικανότητες παιχνιδιού	57
2.2.1 Κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες	58
2.2.2 Γνωστικές δεξιότητες και διεργασίες	58
2.2.3 Κινητικές δεξιότητες	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Οι απαραίτητες και εν δυνάμει δεξιότητες για ώριμο παιχνίδι	63
3.1 Παιχνίδι προσποίησης: Κοινωνικοδραματικό και φανταστικό παιχνίδι . . .	64
3.1.1 Ρόλος	64
3.1.2 Σενάριο	67
3.2 Οικοδομικό παιχνίδι	71
3.2.1 Στάδια οικοδομικού παιχνιδιού	71
3.3 Δημιουργικό παιχνίδι	75
3.3.1 Νοητική ευελιξία	77
3.3.2 Νοητική ευχέρεια	77
3.3.3 Πρωτοτυπία σκέψης	77
3.3.4 Ικανότητα μετασχηματισμών	78
3.3.5 Ικανότητα σύνθεσης	78
3.4 Πειραματικό/διερευνητικό παιχνίδι	80
3.4.1 Παρατήρηση	81
3.4.2 Πειραματισμός	81
3.4.3 Διατύπωση πρόβλεψης και υπόθεσης	81
3.4.4 Επίλυση προβλήματος	81
3.4.5 Ερμηνεία πληροφοριών	81
3.5 Παιχνίδι με κανόνες	83
3.5.1 Αυτορρύθμιση	83
3.5.2 Ικανότητα συγκέντρωσης	84
3.5.3 Ικανότητα διαμόρφωσης στρατηγικής	84
3.5.4 Επικοινωνία	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η σχέση παιχνιδιού, μάθησης και ανάπτυξης	91
4.1 Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης	91
4.1.1 Ελεύθερο και δομημένο παιχνίδι	93
4.1.2 Κέντρα παιχνιδιού	94
4.1.3 Προπαρασκευαστικές εμπειρίες	96
4.1.4 Μέθοδος Project	96
4.1.5 Δομημένες δραστηριότητες	97
4.2 Παιχνίδι, μάθηση και ανάπτυξη	100
4.2.1 Ανάπτυξη	100
4.2.2 Μάθηση	102
4.2.3 Νοητικά σχήματα/εμπειρίες	103
4.2.4 Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης (ΖΕΑ)	104
4.3 Παιχνίδι και ολόπλευρη ανάπτυξη	105
4.3.1 Το παιχνίδι ως εκφραστικό μέσο	110
4.4 Παιχνίδι και γνωστικά αντικείμενα	112

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Οι πολλαπλοί τρόποι εμπλοκής της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών	121
5.1 Διαδικασία εμπλοκής της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών	122
5.1.1 Παρατήρηση	122
5.1.2 Οργάνωση	123
5.1.3 Αναστοχασμός	124
5.2 Κύριοι λόγοι εμπλοκής της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών	125
5.3 Εμπλοκή της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών εντός και εκτός ρόλου	128
5.4 Άμεση και έμμεση εμπλοκή	130
5.4.1 Άμεση εμπλοκή	130
5.4.2 Έμμεση εμπλοκή	131
5.5 Τεχνικές δράματος ως μέσο εμπλοκής της νηπιαγωγού στο παιχνίδι προσποίησης (κοινωνικοδραματικό και φανταστικό)	137
5.6 Τεχνικές Τζιάνι Ροντάρι	140
5.6.1 Το δημιουργικό λάθος	140
5.6.2 Το φανταστικό διώνυμο	141
5.6.3 Η πέτρα στη λίμνη	141
5.6.4 Παραμύθια από την ανάποδη	142
5.6.5 Παραμυθοσαλάτα	143
5.7 Δραματοποίηση	143
5.8 Κατάλληλες ερωτήσεις στο πλαίσιο του παιχνιδιού	145
5.9 Ζητήματα οργάνωσης στο παιχνίδι	146
5.9.1 Προπαρασκευαστικές εμπειρίες και χώρος	147
5.9.2 Κανόνες παιχνιδιού	149
5.9.3 Χρόνος και ευελιξία	150

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Παρατήρηση, τεκμηρίωση και αξιολόγηση παιχνιδιού	155
6.1 Αρχικές αποφάσεις σχετικά με την παρατήρηση	156
6.2 Βασικά στοιχεία παρατήρησης του παιχνιδιού των παιδιών	158
6.2.1 Αναμενόμενες και εν δυνάμει δεξιότητες παιχνιδιού	158
6.2.2 Υλικά, κατασκευαστικά παιχνίδια, χώρος και πλαίσιο παιχνιδιού	160
6.2.3 Ρόλος νηπιαγωγού	161
6.2.4 Αναπτυξιακές και μαθησιακές εμπειρίες	161
6.3 Τρόποι παρατήρησης	162
6.3.1 Ανεκδοτική καταγραφή	163
6.3.2 Συνεχής παρατήρηση ή τρέχουσα καταγραφή	163
6.3.3 Παρατήρηση διάρκειας	163
6.3.4 Λίστα ελέγχου	164

6.3.5	Λίστα αναλογικής κλίμακας	165
6.3.6	Καταμέτρηση επεισοδίου	166
6.4	Ζητήματα οργάνωσης σχετικά με την παρατήρηση, την τεκμηρίωση και την αξιολόγηση	167
6.5	Τεκμηρίωση και αξιολόγηση στο πλαίσιο παιχνιδιού	171
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7		
	Προτάσεις πρακτικής και δραστηριότητες αναστοχασμού	181
7.1	Προτάσεις πρακτικής	181
7.1.1	Παραδείγματα εμπλουτισμού του παιχνιδιού	181
7.1.2	Παραδείγματα προγραμματισμού	184
7.1.3	Προτάσεις διασύνδεσης παιχνιδιού, μάθησης και ανάπτυξης	187
7.1.4	Προτάσεις παρατήρησης και τεκμηρίωσης του παιχνιδιού	189
7.1.5	Προτάσεις οργάνωσης της νηπιαγωγού για την τεκμηρίωση	191
7.2	Δραστηριότητες αναστοχασμού	192
	ΕΠΙΜΕΤΡΟ	205
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	207

Κατάλογος Πινάκων

2.1	Δεξιότητες για εισδοχή και αποδοχή άλλων στην ομάδα παιχνιδιού	60
3.1	Δράσεις για την υπόδυση ρόλου	66
3.2	Δράσεις για την εμπλοκή σε σενάριο	69
3.3	Πιθανοί λόγοι που εμποδίζουν τα παιδιά να εμπλακούν στο παιχνίδι και πρακτικές εισηγήσεις αντιμετώπισής τους	87
4.1	Προτάσεις για δομημένο παιχνίδι	94
4.2	Παραδείγματα κέντρων παιχνιδιού	95
4.3	Παραδείγματα θεματικών project με αντίστοιχα είδη και κέντρα παιχνιδιού	97
4.4	Εισηγήσεις διασύνδεσης δομημένων δραστηριοτήτων με είδη παιχνιδιού	98
4.5	Τομείς ανάπτυξης και αντίστοιχοι άξονες	101
4.6	Ενδεικτικά γνωστικά αντικείμενα και αντίστοιχοι άξονες	102
4.7	Κοινωνικοδραματικό παιχνίδι, διασύνδεση με τομείς ανάπτυξης και αντίστοιχοι στόχοι	105
4.8	Πειραματικό παιχνίδι, διασύνδεση με τομείς ανάπτυξης και αντίστοιχοι στόχοι	106
4.9	Παραδείγματα διασύνδεσης είδους παιχνιδιού και αντίστοιχων γνωστικών αντικειμένων	113
4.10	Φανταστικό παιχνίδι, διασύνδεση με γνωστικά αντικείμενα και αντίστοιχοι στόχοι	115
5.1	Παραδείγματα άμεσης και έμμεσης εμπλοκής της νηπιαγωγού	133
5.2	Τεχνικές δράματος, δεξιότητες παιχνιδιού και παραδείγματα πρακτικής	137
5.3	Προτάσεις οργάνωσης για κοινωνικοδραματικό και δημιουργικό παιχνίδι	151
6.1	Σύγκριση τρόπων παρατήρησης	169

Κατάλογος Σχημάτων

1.1	Ιστορική εξέλιξη παιχνιδιού	31
1.2	Κλασικές και μοντέρνες θεωρίες παιχνιδιού	37
4.1	Σχέση παιχνιδιού, μάθησης και ανάπτυξης	100
4.2	Δεξιότητες παιχνιδιού: Η τομή της μάθησης και της ανάπτυξης	103
5.1	Η διαδικασία εμπλοκής της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών	125
5.2	Τρόποι και λόγοι εμπλοκής της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών	129
5.3	Είδος εμπλοκής και δράσεις της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών	135
5.4	Απαραίτητα στοιχεία για την εφαρμογή της παιδαγωγικής του παιχνιδιού	153